

Educació conscient, educació coherent

Esther Zarrias

Jana Suau

Sandra Icasuriaga

RESUM

Aquest article presenta l'experiència de les primeres jornades d'educació conscient i educació coherent, on hem volgut obrir els nostres cors a la comunitat educativa i transmetre'ls el plaer d'educar i sentir, de la llibertat i la responsabilitat, de il·luminar un nou camí educatiu i de compartir recursos per aprendre a viure amb els infants.

RESUMEN

Este artículo presenta la experiencia de las primeras jornadas de educación consciente y educación coherente, en las que hemos querido abrir nuestros corazones a la comunidad educativa y transmitirles el placer de educar y sentir, de la libertad y la responsabilidad, de iluminar un nuevo camino educativo y de compartir recursos para aprender a vivir con los niños/as.

I. INTRODUCCIÓ A LES JORNADES

Aquestes jornades varen neixen de les inquietuds d'un petit grup de mestres, amb l'objectiu de donar una mica de llum al nou camí educatiu que s'ha iniciat. Volem fer una mirada cap a la situació actual de l'educació, donant resposta als nous moviments educatius que s'estan desenvolupant a les Balears, així com també, enderrocar murs i contemplar nous horitzons que estan per arribar.

Per portar endavant aquesta experiència, hem pogut comptar amb diferents especialistes de l'educació: César Bona, Laura Díaz, Laura Frau, Manel Martínez, Mª Antònia Riera, Raquel López, Pepa Hornos, Sergio Saavedra, així com també companys d'algunes escoles de les Balears.

Hem volgut oferir un espai on nodrir-nos d'energies i on gota a gota anem omplint el tassó del canvi, i junts, puguem calmar la set que ens ajudi a continuar.

2. CAMÍ CAP UNA EDUCACIÓ CONSCIENT I UNA EDUCACIÓ COHERENT.

En l'actualitat ens trobem amb la necessitat imperativa de reinterpretar i redissenyar el sistema educatiu tradicional que té lloc encara a les nostres aules. És important obrir els finestrals de l'escola i deixar-la omplir de creativitat, d'entusiasme, de motivació, d'empatia, de cooperació, de pensaments crítics, de consciència, d'autodidactisme, d'autonomia, és a dir, de vida.

És el moment d'alimentar la passió i l'energia per fer un salt qualitatiu a la nostra educació, i descobrir una nova mirada cap a un procés humanista, multidisciplinar, col·laboratiu i que doni resposta als vertaders talents que viuen a les nostres aules.

“Unir l'ésser amb fer, la humanitat amb la naturalesa, la ciència amb la consciència, l'economia amb l'ecologia, l'estètica amb l'ètica, el cap amb el cor i les mans” EDUCACIÓ HOLÍSTICA, (2014).

L'escola és en realitat el reflex de la nostra societat, i per tant, és també una eina de transformació. Les vivències i les relacions que en ella es donen, són en part les constructores del nostre futur. Per aquest motiu necessitem espais i temps per a desenvolupar persones cooperatives, connectades amb els seus desitjos i talents, amb una autoestima rica, complementant-nos els uns amb els altres, i així crear un futur de qualitat amb persones dignes.

Per donar lloc a una educació conscient i coherent necessitem escoles amb una atmosfera de vertadera llibertat. On es respecti el real pla intern dels infants, de manera que puguin desenvolupar el seu potencial humà i donar sentit a la seva essència per crear-se a sí mateixos. És a dir, aprendre a pensar experimentant amb la realitat, fer servir les pròpies mans per accionar processos, viure amb relació a l'entorn i donar temps per explorar el món i ser conscient. Atorgar en els infants aquesta llibertat, permetrà l'adquisició de responsabilitat i respecte; respecte a un mateix, respecte en allò que ens envolta, respecte a la convivència, respecte a la vida...

Tot això ens encamina a una educació basada en l'obediència dels ritmes intrínsecs dels infants i a comprendre que cada nin/a és diferent, i per tant, desenvoluparan els seus processos madurats de maneres distintes. Nosaltres com adults, hem de garantir un respecte en aquesta evolució, de manera que no es rompi ni s'acceleri cap estadi innecessàriament. Com ens indica en J. Domènech (2009) al seu llibre *ELOGI A UNA EDUCACIÓ LENTA* “*El temps en l'educació consisteix a saber trobar el temps just per a cada persona i activitat i és un aspecte clau per garantir un creixement educatiu, harmònic i equilibrat que tingui en compte raó i emoció, ment i esperit*”.

Ser conscient, comprendre i actuar respectant la construcció individualitzada de cada infant és per nosaltres una educació coherent.

I arribats a aquest punt, ens hem de demanar sincerament, quin tracte li donem als infants?

En l'actualitat hi ha noves iniciatives a les escoles, que ens brinden una mirada alternativa i ens fan pensar que caminar cap a una nova escola és possible, però aquesta òptica s'ha d'ampliar per crear una xarxa social de transformació, on el sentir, el pensar i l'acció siguin els elements de desenvolupament dels infants, creant així una educació conscient i coherent. Una consciència que desperti l'essència que emana de cada un de nosaltres i que ens proporcioni la capacitat de comprendre i percebre el món, de manera que quan més profunditzem en nosaltres mateixos, més capacitats obtindrem per habitar el món. Un món basat en els processos creatius dels infants, és a dir, un espai on es generen idees noves que tenen valor i que emanen de la motivació, de l'entusiasme i de la inspiració de la essència pròpia de cada infant. Aquesta exploració intrínseca s'empendera amb la coexistència dels altres, generant-se un enriquiment mutu i empàtic. Podem dir doncs, que si donem espai i temps per l'autoconsciència, estarem creant ambients basats en l'autonomia, la capacitat d'elaboració del propi aprenentatge (autodidactisme), i en conseqüència, estarem regalant vida.

3. RESPECTAR A L'INFANT D'AVUI, PER CONSTRUIR L'ADULT DEL DEMÀ.

Volem començar aquest apartat amb les paraules que en Sergio Saavedra ens va regalar a les jornades, on va tractar el tema del *homeschooling* i també el tema de la LLIBERTAT.

“Les persones som essencialment lliures. Ens agrupem en comunitats renunciant a certes parcel·les de llibertat en favor del bé comú per satisfer certes necessitats, però aquesta renúncia a part de la nostra llibertat és també un exercici lliure i, sobretot, s’ha de tenir per excepcional. De vegades els Estats actuen com si la llibertat fos una utopia i s’expandeixen en excés el seu control sobre els individus. Amb això acaben per reduir-los a una massa, per convertir-los en un ramat. Els individus als quals es converteixen en “grup” perden la seva identitat i es veuen impossibilitats per aconseguir per si mateixos un cap propi, per realitzar-se com a persones. En matèria d’educació s’ha de revisar el paper de l’ensenyament públic i, si escau, corregir els excessos tendents a aquesta col·lectivització. Però és possible utilitzar els mecanismes que aquesta mateixa comunitat té establert per lluitar per reconquerir la llibertat perduda?” (2015).

Una de les eines fonamental per respectar l’infant, és entendre la importància que té el joc pel desenvolupament futur dels infants. I així ens ho transmetia na Raquel López des de la mirada de D. Winnicot a les jornades, quan explicava que, és amb el joc i només amb el joc que l’infant és capaç de ser creatiu i d’usar el total de la seva personalitat, i només quant és creatiu l’individu es descobreix a si mateix.

Per tant, el missatge que volem transmetre, és que establir les bases a la infància del pensament creatiu mitjançant el joc, farà que les potencialitats aflorin i el futur adult desenvolupi la seva competencialitat dintre el marc social, és a dir, adults que gaudeixen d’elements creatius com: innovació, flexibilitat, adaptació al canvi, capacitat de frustració i d’aprenentatge dels errors, emprenedoria, etc.

Dintre d’aquesta vessant de joc i creativitat, té cabuda el treball de l’arteràpia, una mitjançant la qual podem descobrir i comprendre millor aquells processos de convivència que tenen lloc dintre les aules, arrel dels quals podem establir models d’acompanyament respectuos.

Continuant amb aquest caire de respecte als infants, na Laura Díaz ens va parlar d’una escola sense càstigs ni recompenses. És a dir, un espai preparat per atendre les vertaderes necessitats dels infants, i on es posa paraules a les emocions (tant positives com negatives) acompanyant els processos dels infants. De les seves paraules deduïm que una transformació positiva de l’educació, tant pels infants, famílies com mestres és necessària... En definitiva, tots sabem que els records que els adults tenim de la nostra escola quan érem petits, no són pas els coneixements, sinó les vivències i les relacions que en ella es gestaven.

I perquè la nostra memòria es tan emocional? Doncs perquè tal i com ens explicava na Pepa Horno, educar només s’aconsegueix des d’una relació afectiva i vivencial, és el vincle el que transforma, tant en les famílies com a les escoles. Però l’afecte s’aprèn, s’educa i es construeix. Aprendre a construir vincles afectius positius amb els nins i nines i proporcionar eines per aconseguir l’autoregulació emocional són elements clau del procés educatiu. Sense oblidar l’afecte en els continguts curriculars, perquè educar un nin o nina implica ensenyar a estimar bé i ser ben estimat.

Una de les propostes per poder portar endavant aquesta nova mirada educativa, la trobem a la pedagogia dinàmica, de la qual ens va parlar na Laura Frau.

La pedagogia dinàmica consisteix en mobilitzar aprenentatges significatius d'acord amb la perspectiva d'interessos dels educadors o acompanyants i en accentuar els aprenentatges col·laboratius de cada realitat particular i de cada centre d'ensenyament, adaptant-se a la necessitat dels infants. Això permet l'evolució de l'alumne com a persona pro-activa a la societat i no només com a persona que memoritza dades i adquireix processos a través de la repetició. Els aprenentatges es tornen significatius, fet que permet al nin/a adquirir noves capacitats i competències reals per a la vida adulta, incloent un desenvolupament integral de la persona. Alguns models d'aquesta pedagogia són: Waldorf, Montessori, Educació activa-viva, Shichida, Loczy...

Per altre banda hi ha aportacions des de la pedagogia sistèmica, tal i com ens va explicar na Silvia Palou, que ens poden ajudar a comprendre en profunditat i donar una mica més de llum sobre els vincles que hi ha entre les persones, especialment dins de la família, i com aquesta afecta al dia a dia de les nostres aules. La connexió profunda que tenim amb totes les persones que formen part d'aquest complex engranatge de vida, ens provoca emocions intenses en el nostre dia a dia, que ens cal anar coneixent per tal d'aprendre a gestionar-les. Acompanyar en l'educació dels infants, vol dir també, comprendre aquests moviments afectius tant importants per a tothom.

Ens agradaria compartir amb vosaltres, dues experiències de mestres que participaren a les jornades, i que posen en pràctica diàriament aquest model d'educació viva.

Una de les propostes ve de la mà d'en Manel Martínez de l'Escola Liberi, un somni que esdevé pràctica, una escola que basa el seu model educatiu en la llibertat i el respecte. Llibertat de pensament, de l'acte de fer, de dir, de moviment, i un respecte a la vida, a la natura, a la convivència i evidentment a l'infant. Es tracta d'una escola sense horaris fragmentats i amb una mirada de caire més holístic, amb uns ambients preparats a les necessitats intrínseques dels infants, un entorn privilegiat i un espai on les famílies tenen les portes en qualsevol moment.

L'altre relat experiencial, ens ho va aportar en César Bona, qui ens va explicar de manera pràctica diverses vivències didàctiques que havia realitzat a la seva aula, sempre respectant la imaginació i curiositat dels infants, amb una escolta activa, amb una actitud positiva, desenvolupant un pensament crític i establint que tots i cada un dels alumnes de l'aula són importants i tenen una funció. Algunes dels seus projectes varen ser: "*El cajón flamenco*"; "*Cine mudo*"; "*Abuelos en presente*"; i "*Protectora de animales*".

4. CONCLUSIONS

Per nosaltres ser mestres i viure l'educació és un model de ser, estar i sentir.

Amb aquestes jornades d'educació conscient i educació coherent, volíem obrir els nostres cors a la comunitat educativa i transmetre'ls el plaer d'educar i sentir, de la llibertat i la responsabilitat, de il·luminar un nou camí educatiu i de compartir recursos per aprendre a viure amb els infants.

Fer realitat aquest sentit de l'educació i portar endavant aquestes jornades, ho hem pogut fer gràcies a la vostra participació i acompanyament.

Us volem agrair de tot cor, que hagueu cregut amb nosaltres i ens hagueu ajudat a construir una nova mirada del present i del futur dels nostres infants.